

Vanago skulptūros epopėja

Kartais aplinkybės susidėlioja fantastiškai. Įvyksta tai, ko neplanavai ir apie ką tik nedrąsiai pasvajodavai. Spalio 6 dieną su kolega Žygimantu antrąkart šiemet išsirengėme į Šiaulių pasižiūrėti, kaip sekasi skulptoriui Gintautui Lukošaičiui kurti Lietuvos partizanų vado Adolfo Ramanauską-Vanago skulptūrą, kurią užsakė Merkinės krašto muziejus šių metų pavasarį...

Žvelgiant iš laiko perspektyvos šios kelionės mums netikėtos. Juk metų pradžioje apie vizitus į Saulės miestą net negalvojome.

O viskas prasidėjo kovo mėnesį, skulptoriui G.Lukošaičiui socialiniuose tinkluose pasidalijus A.Ramanauską-Vanago skulptūros makte nuotraukomis su žinute, kad projektas nelaimėjo paminklo Vanagui Rasų kapinėse konkursu.

Vienas po kito po pranešimu pasipylė komentarai, tarp kurių buvo ir Merkinės krašto muziejaus direktoriaus žinutė: „Kodėl gi ne padarius Merkinėje?“

Juolab A.Ramanauskas-Vanagas ėjo Merkinės bataliono vado pareigas. O ir garsioji nuotrauka, kurioje priklaupęs Vanagas nusifotografavęs su vanagėliais (pagal ją kurta skulptūros modelis), daryta visai netoli Merkinės esančiaame Bingelių kaimo pakraštyje.

Skulptūra nuo kalvelės bus orientuota į bažnyčios pusę: pastaroji iš čia puikiai matosi. Ir bus taip, kad partizanų vadas priklaupęs žvelgs būtent į bažnyčią, tarsi nusilenkdamas ir paskirdamas kovą Kūréjui, kuris žmogui dovanoto Laisvę. Laisvę pasirinkti.

Daugiau argumentų skulptoriui nereikėjo ir jau balandį G.Lukošaitis buvo Merkinėje. Nuo to laiko skulptorius Merkinėje lankėsi ne kartą ir ne vienas, o kartu su architektu Vladu Balsiu, kuris apsiėmė parengti projektinius pasiūlymus skulptūros vietai ir techninę projekto dokumentaciją.

Tačiau grįžkime prie vizito į Šiaulius... Vykdami šiek tiek jaudinėmės. Galvoje sukosi mintys apie pirmajį vizitą (tākai tvirtesnei nuomonei kelionėje mus lydėjo bičiulis skulptorius Marijus Baukus, ačiū jam!).

O jei ir vėl grįšime nepatenkinti rezultatu? O jei ir vėl sugadinsime nuotaiką ir sau, ir skulptoriui? Kaip spėsime su projekto īgyvendinimu laiku. Kaip reaguos autoirus, jeigu ir vėl sakysime, kad nergerai... Kaip reaguos tie, kas prisidėjo prie projekto asmeninėmis lėšomis...

Nerimas išsisklaidė pamačius autorius perdirytą skulptūros modelį. Užtikrinta ir kartu elegantiška kūno laikysena, sušvelnėjė veido bruožai (dingo kančios momentas, Vanagas kupinas gyvybės). Pati skulptūra padidinta iki natūralaus dydžio... Ir mums neliko nieko kito kaip pasveikinti autoriu su rezultatu.

Tai reiškia, kad pereiname prie kito skulptūros kūrimo etapo: liejimo, kuris susideda iš daugybės

nematomų darbų: formų nuėmimo, vaško retušavimo, bronzos liejinio apdirbimo, segmentų suvirinimo, vėl jų apdirbimo ir patinavimo.

Trumpai apie G.Lukošaitį. Gintauto šeima – meno žmonės. Tėvas Vitalijus Lukošaitis – skulptorius. Brolis Mindaugas Lukošaitis – skulptorius ir dailininkas. Būtent su broliu Mindaugu Gintautas atstovavo Lietuvai 26-oje San Paulo bienalėje.

Iš Lietuvoje sukurtų Gintauto darbų paminėtinės skulptūros: generolas Jonas Žemaitis (Vilniuje prie Krašto apsaugos ministerijos); fontanas „Saulės diskai“ (Šiaulių miesto centrinė aikštė); Algirdo Juliaus Greimo biustas (Šiaulių); Sofijos Romerienės skulptūra Tytuvėnuose.

Skulptūra neatsiejama nuo kraštovaizdžio. Kad skulptūra „skambėtų“, reikia rasti tinkamą vietą. Kalbant apie būsimos skulptūros pozicinavimą Merkinėje, svarstyti kelios potencialios vietas. Tarp jų: memorialas Dainavos apygardos partizanams; bažnyčios prieigos; Vilties gatvės prieigos (kas, jei ne Viltis palaikė Laisvės kovo tojus), Bingelių g. prieigos (juk Bingelių kaime darytos garsiosios fotografijos). Iškart atuesta centrinės aikštės idėja, nes šalia aikštės jau numatyta paminklas karaliui Vladislavui Vazai.

Galiausiai, įvertinus vėtos pri- valumus, apsistota ties erdvė Nemunačio gatvės pradžioje, kur išsiskiria keliai ir susikerta Nemunačio ir Seinų gatvės.

Ant kalvelės, gerai apžvelgiamoje vietoje, pakelui į memorialą Dainavos apygardos partizanams ir, simboliška, kad Nemunačio gatvės pradžioje. Juk būtent į Ne-

Adolfo Ramanauskas-Vanago skulptūros modelis ir jo autorius Gintautas Lukošaitis.

D.Šavolskis, A.Paulauskas, M.Katelynas, A.Bosas, 250 eurų J.Skeriškytė, 200 – L.Budėnas.

Pasibaigus rinkimams 1000 eurų skulptūrai pervedė Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų Varėnos skyrius. Nemaiža dalis aukotojų aukojo po 50 eurų, kiti po 100. Tarp jų ir Vanago bendražygis Juozas Jakavonis-Tigras.

Didesnė dalis pasirinko trumpuosius numerius. Čia norisi padėkoti ir roko operos „Priesaika“ organizatoriams – Merkinės kultūros centru su Jurgita Keršiene ir, žinoma, operos solistui Liudui Mikalauskui, kuris po įspūdingo koncerto nepaprastai gražiai pakvietė žmones palaikyti ši projekta, nes kurgi, jei ne Merkinėje, turi būti tokie akcentai...

Skulptūros pristatymas planuojamas 2021 metų vasario 16 dieną mūsų partnerių Vytauto Didžiojo karo muziejaus reprezentacinėje salėje. Tikėtina, kad artėjant 2021-ųjų vasariui skulptūra kelias į Merkinės muziejų.

Laukia dar nemažas kelias. Skulptūros aplinkos projektavimo darbai, archeologiniai tyrimai, įrengimas. Varėnos rajono savivaldybės pagalbą užbaigiant projektą pažadėjo meras Algis Kašeta, dalyvaves pasitarime Merkinėje dėl skulptūros vietas.

Dar kartą ačiū visiems palaikančiems.

Merkinės krašto muziejaus direktorius
Mindaugas ČERNIAUSKAS

2020 metų spalio 16 dienos pasitarimas Merkinėje. Parenkant būsimą skulptūros vietą. Iš kairės: Varėnos rajono savivaldybės administracijos Architektūros skyriaus vedėja Orinta Lakickienė, architektas Vladas Balsys, Merkinės seniūnas Gintautas Tebera, Varėnos rajono savivaldybės meras Algis Kašeta.

Mindaugo ČERNIAUSKO nuotr.